

หญ้าแพงโกล่า

เอกสารคำแนะนำ

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ISBN 974-682-053-2

หลักแพงโกล่า

ลักษณะ

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดพิมพ์โดย

กองปศุสัตว์สัมพันธ์ กรมปศุสัตว์

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2653-4493, 0-2653-4444 ต่อ 2431

โทรสาร 0-2653-4934

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2545 จำนวน 42,500 เล่ม

ผู้เรียนเรียง

นายจีระวัชร์ เชื้อมสวัสดิ์

นางจายแสง ไฝแก้ว

นางเกียรติสุรักษ์ โภคสวัสดิ์

นายวิรช สุขสรณ

นายเกียรติคักดี กล้าเอม

นายวารองคักดี พลบำรุง

นายวีระคักดี จิโนแสง

นายอานุภาพ เล้งสาย

กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

โทร. 0-2653-4491, 0-2653-4444 ต่อ 3441, 3442

คำนำ

การเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดีหรือประสบความสำเร็จ ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับตัวเกษตรกรเอง ที่ต้องเอาใจใส่ดูแลสัตว์เลี้ยงเป็นอย่างดี การเลี้ยงสัตว์นอกจากต้องมีพันธุ์สัตว์และสุขภาพสัตว์ที่ดีแล้ว อาหารที่ใช้เลี้ยงนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเนื่องจากต้นทุนส่วนใหญ่มากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์เป็นค่าอาหาร ดังนั้นเกษตรกรที่รู้จักเลือกใช้อาหารที่ดี ราคาถูก จะช่วยลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์ได้มาก

สำหรับโคงเนื้อ โคงม กระเบื้อง เพาะ แกะ ซึ่งเป็นสัตว์เคี้ยวเอื่องอาหารหลักที่ใช้เลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นอาหารหมาน หรือพืชอาหารสัตว์ โดยทั่วไปการปลูกพืชอาหารสัตว์ให้ได้ผลดีจำเป็นต้องพิจารณาเลือกชนิดของพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และมีการนำໄปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้จะเป็นการนำเสนอและแนะนำวิธีการปลูกและการใช้ประโยชน์ของหญ้าแพงโกล่า เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรปลูกสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์และผลิตเสบียงสัตว์จำหน่ายต่อไป

กรมปศุสัตว์

สารบัญ

หน้า

หลักแห่งโกล่า

การปลูกหญ้าแห่งโกล่าในที่ลุ่ม	1
- ช่วงเวลาปลูก การเตรียมดิน	1
- การเตรียมท่อนพันธุ์	4
- การปลูก	5
- การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย	7
- การกำจัดวัชพืช	8
การปลูกหญ้าแห่งโกล่าในที่ดอน	9
- ช่วงเวลาปลูก การเตรียมดิน.....	9
- การเตรียมท่อนพันธุ์และการปลูก การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย	10
- การกำจัดวัชพืช	11
การใช้ประโยชน์	12
- การตัดหญ้าสดไปเลี้ยงสัตว์	12
- การทำหญ้าแห้ง	14
- การทำหญ้าหมัก	20
- การปล่อยสัตว์แทะเลิ่ม	21
ต้นทุนการผลิตหญ้าแห่งโกล่า	21
ผลการใช้หญ้าแห่งโกล่าเลี้ยงสัตว์	23
- กรณีปล่อยแทะเลิ่มในแปลงหญ้า	23
- กรณีใช้หญ้าแห่งโกล่าแห้งเลี้ยงสัตว์	25
สถานที่จำหน่ายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ของกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์	27

ທັນວະແພງໂກລ່າ

หญ้าแพงโกล่า (*Digitaria decumbens*) มีใบดอก อ่อนนุ่มสัตว์ชอบกินเหมาะสำหรับทำหญ้าแห้ง เป็นหญ้าค้างปี มีลำต้นทอดนอนไปตามพื้นดินแต่กรากและหน่อตามข้อต้นอ่อนตั้งตรง เมื่ออายุมากขึ้นลำต้นจะทอดนอนไปตามพิวดิน ลักษณะของลำต้นเล็กไม่มีขน ยาว 40-64 เซนติเมตร มีปล้องจำนวน 7-13 ปล้อง ปล้องยาว 3-8 เซนติเมตร ตัวใบมีลักษณะเรียวยาว เล็กกว้างประมาณ 4 มิลลิเมตร กาบใบยาว 2-6 เซนติเมตร ขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์

หญ้าแพงโกล่า เจริญเดิบໂດໄได້ໃນພື້ນທີ່ທີ່ຝາກເຈລີ່ມາກກວ່າ 1,000 ມິລືລິເມຕຣຕ່ອງປີ ອຸນຫກມີຍູ່ໃນຊ່ວງ 19-35 ອົງຄາເຊລເຊີຍ ຂຶ້ນໄດ້ໃນດິນຫລາຍໜິດ ດັ່ງແຕ່ດິນທຽບຈຳດິນເຫັນຍິວ ຖນແລ້ງໄດ້ແຕ່ກີ່ສາມາຮັກເຈີ່ມີຢູ່ເຈີ່ມີຢູ່ໃນພື້ນທີ່ ຂຶ້ນແລະ ທີ່ຫຸ່ນນໍ້າ ຖນນໍ້າຂັ້ງ ແທມະສໍາຫັກປຸກໃນດິນທີ່ມີຄວາມອຸດສົມບູຮົນສູງ ແລະສາມາຮັກຄວນຄຸນກາຮັກໃຫ້ນໍ້າໄດ້ຕົລອດທັງປີ ດັ່ງນັ້ນກາຮັກປຸກຫຼັກຫຼັກພື້ນທີ່ ຈຶ່ງສາມາຮັກປຸກໄດ້ທັງໃນພື້ນທີ່ລຸ່ມ ແລະພື້ນທີ່ດອນ

การปลูกหญ้าแพงโกล่าในพื้นที่ลุ่ม

ช่วงเวลาปลูก

สามารถปลูกหญ้าแพงโกล่าในพื้นที่ลุ่ม ที่มีการให้น้ำชลประทานได้ตลอดทั้งปี

การเตรียมดิน

การเตรียมดินคล้ายการทำนาหัวน้ำตาม เริ่มจากปล่อยน้ำเข้าแปลง

ขังไว้ประมาณ 2 วัน จึงระบายน้ำออกจากแปลงจนแห้ง ทิ้งไว้ประมาณ 7-10 วัน เพื่อให้วัชพืชงอก หลังจากนั้นปล่อยน้ำเข้าแปลง แซ่ทิ้งไว้ 2-3 วัน จนดินอิ่มคัว ไถพลิกกลับหน้าดินและตีเทือก ถ้ามีวัชพืชน้อยให้ทิ้งไว้ประมาณ 7 วัน

การทำเทือก

การคุนเทือกปรับผิวดิน

ท่อนพันธุ์หญ้าแพงโกล่า อายุ 50-60 วัน

การหว่านท่อนพันธุ์

การนาบและท่อนพันธุ์

ก่อนที่จะตีเทือกอีกรังหนึ่งแล้วลูบเทือกพร้อมปลูกได้ทันที สำหรับในกรณีที่มีวัชพืชและฟางข้าวมากควรหมักดินอีก 7-10 วัน แล้วตีเทือกอีกรังหนึ่ง และลูบเทือกก่อนที่จะปลูกหญ้า

การเตรียมท่อนพันธุ์

ท่อนพันธุ์หญ้าแพงโกล่า เตรียมโดยตัดทั้งต้นเมื่ออายุ 50-60 วัน ท่อนพันธุ์ที่ตัดแล้วควรนำไปป่าวันหรือปลูกทันที หรือถ้าปลูกไม่ทันควรเก็บไว้ในที่ร่มรดน้ำให้ชุ่ม อย่างกองทับกอนท่อนพันธุ์ให้สูงนัก เพราะหญ้าจะตายนั่น สำหรับการจัดหาห่อนพันธุ์ ติดต่อได้ที่ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์และสถานีอาหารสัตว์ทั่วประเทศ ตามรายละเอียดข้างท้ายเล่ม

การปลูก

หลังจากเตรียมดินทำเทือกได้ที่แล้ว ปรับระดับน้ำให้สูง 10-15 เซนติเมตร หัว่านห่อนพันธุ์หญ้าให้ทั่วแปลง ในอัตราไร่ละ 250-300 กิโลกรัม แล้วใช้ท่อ PVC ขนาด 2 นิ้ว นาบแตะห่อนพันธุ์ให้พอกจนน้ำ แซ่ทึ่งไวประมาณ 8 วัน ถ้าสังเกตเห็นปลายยอดอ่อนเริ่มตั้งขึ้น ให้ระบายน้ำออกจากแปลงจนหมด ห่อนพันธุ์จะสัมผัสกับผิวดินและระบบราชจะเจริญเติบโตต่อไป

ระยะนี้จะมีรากหญ้าสีขาวอก芽ประมาณ 3-5 เซนติเมตร ทึ่งไวประมาณ 30 วัน ดินจะแห้งกรัง และสังเกตเห็นหญ้าทอโดยดูสูง 10-15 เซนติเมตร ส่วนวัชพืชจะเริ่มแคร็นสูงประมาณ 2-3 เซนติเมตร จึงปล่อยน้ำเข้าแปลงขึ้นไว้ 2 คืน และระบายน้ำออกให้ดินพอและ และหัว่นปุ๋ยสูตร 15-15-15 ให้ทั่วแปลงอัตราไร่ละ 25-50 กิโลกรัม ปล่อยทึ่งไว 10-15 วัน เมื่อติดเริ่มแห้ง จึงให้น้ำและหัว่นปุ๋ยยุเรีย (46-0-0) อัตราไร่ละ 10 กิโลกรัม หลังจากปลูกแล้ว 60 วัน ก็สามารถตัดใช้ประโยชน์ได้

หญ้าแพงโกล่าหลังปลูก 8 วัน ปลายยอดอ่อนเริ่มตั้งขึ้น

ท่อนพันธุ์หญ้าแพงโกล่าเริ่มออกรากสืบขาวยาวประมาณ 3-5 เซนติเมตร

หลังปลูกหญ้าแพงโกล่า 38 วัน จะเห็นวัชพืชแคระแกร็น
แต่หญ้าจะเจริญเดินໂດຍ

ระบายน้ำออกจากแปลงแล้ว จึงหัวน้ำปุ๋ยเคมีให้ทั่วแปลง

การให้น้ำ

ควรมีการให้น้ำหลังจากตัดหญ้าเพื่อใช้ประโยชน์ และให้น้ำครั้งต่อไป ทุก 10-15 วัน โดยวิธีปล่อยน้ำเข้าแปลงในปริมาณที่คาดว่าน้ำจะแห้งได้ภายใน 1-2 วัน

การใส่ปุ๋ยเคมี

ในแต่ละรอบของการตัด刈ริสปุ๊ยสูตร 15-15-15 อัตราไร่ละ 25 กิโลกรัม หลังนำหญ้าออกจากการแปลงและให้น้ำแล้ว จากนั้นใส่ปุ๋ยหยุ่เรี่ย (46-0-0) อัตราไร่ละ 20 กิโลกรัม โดยแบ่งใส่เท่า ๆ กัน 2 ครั้ง หลังการให้น้ำแต่ละครั้ง หรือขบวนมีความชื้นเหมาะสม

การกำจัดวัชพืช

การปลูกหญ้าแพงโกล่าในที่ลุ่มจะมีวัชพืชหลายชนิด เช่น กก เทียนนา หนวดปลาดุก และโสน การเตรียมดินที่ดีจะช่วยลดปัญหานี้เรื่อง วัชพืชได้ ถ้าพบว่ามีวัชพืชขึ้นแต่ไม่มากนักให้ทำการตัดปรับเมื่อหญ้าอายุ 60 วัน วัชพืชส่วนใหญ่ถูกหญ้าแพงโกล่าขึ้นคลุ่ม และลดน้อยลงไป ในที่สุด ส่วนในแปลงที่มีวัชพืชขึ้นรุนแรงควรใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชชนิดใบกว้าง เช่น สาร 2,4-D (Disodiumsalt) อัตรา 150 กรัมต่อลิตร โดยผสมสารเคมี กำจัดวัชพืชอัตรา 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร (1 ปีบ) ซึ่งใช้น้ำผสมสารเคมีกำจัด วัชพืชประมาณ 100 ลิตร (5 ปีบ) ต่อพื้นที่ 1 ไร่ ฉีดพ่นให้ทั่วทั้งแปลง ขณะที่ผิดนัยงมีความชื้นแต่ไม่มีน้ำแข็งแปลง ทิ้งไว้ไม่น้อยกว่า 3 วัน ถึงจะ ให้น้ำได้

การปลูกหญ้าแพงโกล่าในพื้นที่ดอน

ช่วงเวลาปลูก

ควรปลูกต้นฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน
หญ้าจะตั้งตัวเร็วและเจริญเติบโตได้ดี

การเตรียมดิน

ควรเตรียมดินตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม ในช่วงดินมี
ความชื้นพอเหมาะสม โดยการไถพรวนแล้วปล่อยทิ้งไว้ 2-4 สัปดาห์ เพื่อให้
วัชพืชที่เหลือในดินออกเป็นต้นอ่อนแล้วไถพรวนครั้งที่ 2 เพื่อกำจัดวัชพืชให้หมด
จากนั้นไถพรวนครั้งที่ 3 เพื่อย่อยดิน ปรับหน้าดินให้เรียบ พร้อมกับซึกร่อง
ระยะห่าง 30 เซนติเมตร สำหรับเรียงท่อนพันธุ์

การเตรียมท่อนพันธุ์และการปลูก

การเตรียมท่อนพันธุ์หญ้าเช่นเดียวกันกับการปลูกในที่ลุ่ม ใช้ท่อนพันธุ์อัตราประมาณ 250-300 กิโลกรัมต่อไร่ ทำการปลูกโดยเรียงท่อนพันธุ์หอดนอนไปตามร่องที่ขุดไว้ ใช้ดินกลบท่อนพันธุ์เล็กน้อยเป็นระยะและเหยียบให้แน่นเหลือส่วนยอดไว้ ถ้าดินมีความชื้นที่เหมาะสม หญ้าจะแตกต้นอ่อนภายใน 5-7 วัน

การให้น้ำ

ในพื้นที่ไม่สามารถปล่อยน้ำเข้าแปลงได้ ควรให้น้ำโดยระบบน้ำฟอย (สปริงเกอร์) ทุก 3-5 วัน ในขณะฝนทึ่งช่วงหรือในฤดูแล้ง

การให้น้ำโดยใช้สปริงเกอร์ขนาดเล็ก

การใส่ปุ๋ย

ให้ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50-100 กิโลกรัมต่อไร่ เป็นปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก ส่วนภายนอกหลังการตัดหญ้าแต่ละรอบควรแบ่งใส่ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) 2 ครั้งๆ ละ 10 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใส่ครั้งแรกหลังจากตัดหญ้า และใส่ครั้งที่ 2

หลังจากใส่ปุ๋ยยูเรีย ครั้งแรก 15-20 วัน สำหรับการใส่ปุ๋ยรองพื้นในปีต่อไป ควรใส่ตอนต้นฤดูฝน ขณะดินมีความชื้นเหมาะสม หากใช้ปุ๋ยแอมโมเนียม ชาลเฟต (21-0-0) การใช้ในอัตราเป็น 2 เท่า ของปุ๋ยยูเรีย

การกำจัดวัชพืช

ในระยะแรกถ้าสังเกตว่ามีวัชพืชหนาแน่น ให้กำจัดวัชพืชหลังปลูกหญ้าแล้ว 2-4 สัปดาห์และเมื่อหญ้าอายุ 45 วัน ให้ตัดหญ้าทั้งแปลงเพื่อปรับสภาพของแปลงหญ้าให้สม่ำเสมอเพื่อกำจัดวัชพืชที่เหลืออยู่อีกครั้งและเมื่อมีการไห้น้ำและใส่ปุ๋ยเติมที่ หญ้าแหงโกล่าจะเจริญเติบโตปกคลุมวัชพืชอย่างรวดเร็วทำให้วัชพืชจะงักการเจริญเติบโต แต่ถ้ายังมีวัชพืชหนาแน่นอาจจะต้องตัดปรับสภาพเพื่อกำจัดวัชพืชอีก 1-2 ครั้ง ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของวัชพืช

การตัดปรับหญาแมงโกล่าเพื่อกำจัดวัชพืช

การใช้ประโยชน์

ควรมีการใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้าแมงโกล่าอย่างปราณีต เพื่อให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนสามารถใช้ประโยชน์จากแปลงหญ้าได้นานที่สุด ซึ่งการใช้ประโยชน์ทั้งในพื้นที่ลุ่มและที่ดอน สามารถทำโดยการตัดเพื่อจำหน่าย ในรูปหญ้าสด หญ้าแห้ง และหญ้าหมัก หรือปล่อยแทะเลิมก็ได้

การตัดหญ้าสดไปเลี้ยงสัตว์

โดยทั่วไปแล้วจะสามารถตัดหญ้าไปใช้ประโยชน์ได้หลังบุก 60 วัน และตัดครั้งต่อไปได้ทุก 40 วัน สำหรับในช่วงฤดูฝน ถ้าหญ้ามีการเจริญเติบโต

ดีสามารถตัดได้ทุก 30 วัน ในกรณีที่มีการตัดปรับสภาพเพื่อกำจัดวัชพืช จะตัดใช้ประโยชน์ได้หลังจากนั้น 40 วัน โดยตัดสูงจากพื้น 5-10 เซนติเมตร

การตัดหญ้าแพงโกล่า ในที่ลุ่มและที่ดอนแต่ละครั้งจะได้ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 800-1,200 กิโลกรัมต่อไร่ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม เช่นความอุดมสมบูรณ์ของดิน สภาพภูมิอากาศ ตลอดจนการจัดการแปลงหญ้าที่แตกต่างกัน เช่น การใส่ปุ๋ย และการให้น้ำ ในรอบปีสามารถตัดหญ้าได้ 7-9 ครั้ง สำหรับในช่วงฤดูฝนพื้นที่ลุ่มอาจมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ชื้นและ ไม่สามารถลงไปตัดได้

คุณค่าทางอาหารของหญ้าแพงโกล่าที่อายุการตัดทุก ๆ 40 วัน มีปรดีน涵养ปรมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ ไขมัน 2.30 เปอร์เซ็นต์ เยื่อใย 29 เปอร์เซ็นต์ เด็ก 8.15 เปอร์เซ็นต์ คาร์โบไฮเดรต 46 เปอร์เซ็นต์ โภชนาที่ย่อยได้ทั้งหมด (TDN) 59 เปอร์เซ็นต์

หญ้าแพงโกล่าแห้งอัดฟ้อนอายุ 40 วัน มีคุณค่าทางอาหาร
โปรตีนทيان 8-10 เปอร์เซ็นต์และสัตว์ชอบกิน

การทำหญ้าแห้ง

หญ้าแพงโกล่ามีลำต้นและใบเล็กทำแห้งได้ง่าย เมื่อแห้งมีกลิ่นหอม อ่อนนุ่ม สัตว์ชอบกิน จึงเหมาะสมสำหรับผลิตหญ้าแห้งคุณภาพดี โดยทั่วไป การทำหญ้าแห้งให้ได้ผลดีขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ โดยระยะที่จะผลิตหญ้าแห้งให้ได้คุณภาพดีจะต้องมีแสงแดดรดี ท้องฟ้าเปิด โดยตัดหญ้าอายุ 40-45 วัน ถ้าตัดหญ้าอายุน้อยกว่านี้จะทำให้ได้หญ้าแห้งที่มีคุณภาพดีขึ้นแต่ได้ผลผลิตลดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าตัดหญ้าอายุมากจะให้ผลผลิตสูงแต่คุณภาพลดลง

การตัดหญ้าทำได้หลายวิธีแล้วแต่ความเหมาะสม โดยสถานีอาหารสัตว์สุโขทัยได้ทดสอบการใช้เครื่องตัดหญ้านิดต่าง ๆ เช่น เครื่องตัดหญ้าแบบสะพายไหล่ แบบล้อจักรยาน แบบติดหน้ารถໄโดยเดินตาม และแบบติดท้ายรถแทรกเตอร์ เพื่อศึกษาถึงต้นทุนการผลิตและแรงงานในการตัดหญ้าแพงโกล่า ผลการทดสอบพบว่า การใช้เครื่องตัดหญ้าแบบติดท้ายรถแทรกเตอร์มีการลงทุนครั้งแรกสูง จึงเหมาะสมกับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายต่อพื้นที่ 1 ไร่ ต่ำที่สุด 47 บาท ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่ขนาดเล็กการใช้เครื่องตัดแบบติดหน้ารถໄโดยเดินตามจะสะดวกกว่าและมีค่าใช้จ่ายไร่ละ 54 บาท

การใช้เครื่องมือตัดหญ้านิดต่าง ๆ

	แบบสะพาย ไหล่	แบบล้อจักร ยาน	แบบติดหน้ารถໄโล โดยเดินตาม	แบบติดท้าย รถแทรกเตอร์
1. ค่าวัสดุ				
- ค่าน้ำมัน (บาท/ไร่)	131	69	17	30
- ค่าเสื่อมราคาของเครื่องตัดหญ้า (บาท/ไร่)	23	6	3	5
2. ค่าแรง (บาท/ไร่)	200	160	34	12
3. ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	354	235	54	47
4. จำนวนพื้นที่ตัดได้ (ไร่/วัน)	0.6	0.75	3.5	10

เครื่องคัดหญ้าแบบสะพายไหล่

เครื่องคัดหญ้าแบบล้อจักรยาน

เครื่องตัดหญ้าแบบติดหน้ารถไถเดินตาม

เครื่องตัดหญ้าแบบติดท้ายแทรคเตอร์

การผึ่งหญ้าที่ตัดแล้วไว้ในแปลงโดยกระจายกองหญ้าทุกวัน ๆ ละ 2-3 ครั้ง เพื่อให้หญ้ามีโอกาสได้รับแสงแดดมากที่สุด และระบายความชื้นออกໄไปได้ หญ้าจะแห้งเร็ว และขนย้ายออกจากแปลงได้เร็วที่สุด หญ้าที่เหมาะสำหรับทำหญ้าแห้งอัดฟ่อนควรมีความชื้นไม่เกิน 15 เปอร์เซ็นต์ สามารถตรวจสอบโดยใช้เล็บมือขุดลำดันหญ้า ถ้าขุดผิวของลำดันหญ้าหลุดออกแสดงว่าหญ้ายังมีความชื้นอยู่ ยังไม่เหมาะสมที่จะอัดฟ่อน ต้องตากต่อไปอีก

การกระจายกองหญ้าทุกวัน ๆ ละ 2-3 ครั้ง

การนำหญ้าแห้งมาอัดฟ่อนทำได้หลายวิธี

1. การอัดหญ้าโดยใช้ลังไม้สี่เหลี่ยม ขนาดกว้าง 35 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร สูง 35 เซนติเมตร โดยใช้แรงงาน 1-2 คนอัดหญ้าได้ชั่วโมงละ 3-5 ฟ่อน น้ำหนัก 10-12 กิโลกรัม

2. การใช้เครื่องอัดหญ้าขนาดเล็ก (8-10 แรงม้า) ใช้แรงงาน 4 คน อัดหญ้าแห้งได้ชั่วโมงละ 60 ฟ่อน น้ำหนักประมาณ 15 กิโลกรัม

3. การใช้เครื่องอัดหญ้าแบบติดท้ายแทรคเตอร์ ใช้แรงงานคน 2 คน อัดหญ้าแห้ง ได้ชั่วโมงละ 150 พ่อน น้ำหนักประมาณ 20 กิโลกรัม

หญ้าแห้งอัดฟ่อนด้วยลังไม้

การใช้เครื่องอัดหญ้าแบบติดท้ายรถแทรคเตอร์

การเก็บหญ้าแห้งที่อัดฟ่อนแล้วต้องใช้ไม้หรือท่อนไม้รองพื้นไม่ให้ฟอนหญ้าสัมผัสดินโดยตรง และเรียงฟอนหญ้าให้เป็นระเบียบในโรงที่รับยาากาดได้ มีหลังคาและผนังมิดชิดกันฝนและลมออกฟอนได้

การทำหญ้าหมัก

ในช่วงที่ฝนตกชุกไม่สามารถผลิตหญ้าแห้ง สามารถใช้หญ้าแพงโกล่า ผลิตหญ้าหมักได้เช่นเดียวกับพืชอาหารสัตว์ชนิดอื่น โดยหญ้าแพงโกล่าหมัก มีคุณภาพดี เก็บรักษาได้นาน สัตว์ชอบกิน การผลิตหญ้าแพงโกล่าหมัก จึงเป็นวิธีถนอมหญ้าไว้ใช้เลี้ยงสัตว์หรือจำหน่ายอีกรูปแบบหนึ่ง มีวิธีการดังนี้

1. ตัดหญ้าที่อายุ 40-45 วัน
2. หันหญ้าแพงโกล่าด้วยเครื่องตัดหญ้าให้เป็นท่อนสั้น ๆ ขนาดความยาว 2-3 เซนติเมตร
3. บรรจุลงในกระสอบพลาสติกสาม (ใช้กระสอบที่ใช้แล้วก็ได้) อัดให้แน่นพร้อมกับพับและเย็บปากถุงให้สนิท
4. หุ้มกระสอบพลาสติกสามด้านนอกด้วยพลาสติกบาง ใส่ให้มิดชิดอีกชั้นหนึ่ง เพื่อป้องกันอากาศจากภายนอกซึ่งเข้ามากในกระสอบ ๆ
5. นำออกจำหน่ายให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ เกษตรกรไม่ควรเก็บไวนานจนเกินไป เพราะนอกจากจะสูญเสียคุณค่าทางอาหารแล้ว ยังอาจจะถูกมด แมลง หรือหนู กัดทำลายได้อีกด้วย

หญ้าแพงโกล่าหมักในกระสอบพลาสติกสาม น้ำหนัก 20-25 กิโลกรัม

การปล่อยสัตว์ทะเลเข้า

ควรปล่อยสัตว์แพทย์เดิม ขณะเดินแหง หลังจากหมาดึงตัวดีแล้ว อายุไม่ต่ำกว่า 90 วัน เพื่อให้ระบบ rak แจ้งแรง โดยหมุนเวียนและปรับจำนวนสัตว์ให้พอดีกับแปลงหมา

ต้นทุนการผลิตหลักของโกล่า

รายละเอียด	พื้นที่ลุ่ม*		พื้นที่ดอน**	
	ปี 1	ปี 2	ปี 1	ปี 2
1. ค่าจ้างเหมาเดรียมดิน	420	-	400	-
2. ค่าวัสดุ				
- ค่าปุ๋ย	บาท/ไร่	1,862	2,234	2,100
- ค่าพันธุ์	บาท/ไร่	150	-	150
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	บาท/ไร่	450	540	150
- ค่าไฟฟ้า	บาท/ไร่	-	-	195
3. ค่าแรงงาน				
- ปลูก	บาท/ไร่	240	-	400
- เก็บเกี่ยว	บาท/ไร่	590	708	450
4. ต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	3,712	3,482	3,845
ผลผลิตน้ำหนักแห้งเฉลี่ย กก./ไร่		5,000	6,300	3,600
ต้นทุนการผลิต	บาท/กก.	0.74	0.55	1.06
				0.66

* สถานีอาหารสัตว์สุพรรณบุรี 2545 **ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ลำปาง 2543

การปลูกหญ้าแพงโกล่ามีข้อดีอีกหลายประการ เช่น ไม่มีโรคและแมลงรบกวน ต้นทุนสูงในปัจจุบัน ส่วนปีต่อไปต้นทุนจะลดลง เนื่องจากการปลูกหญ้าแพงโกล่าได้แล้วครั้งสามารถเก็บเกี่ยวได้นาน 5-7 ปี จึงเหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่ต้องการลดพื้นที่ทำงาน ตัดวงจรโรคและแมลง หรือลดอัตราเสี่ยงจากน้ำท่วมในฤดูฝน

ผลการใช้หญ้าแพงโกล่าเลี้ยงสัตว์

กรณีปล่อยแทะเลื้มในแปลงหญ้า

สถานีอาหารสัตว์สุโขทัยได้ทดสอบการจัดการแปลงหญ้าแพงโกล่าเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ตากเพชรผู้ไม่ต่อนจำนวน 3 ตัว น้ำหนักเฉลี่ย 211 กิโลกรัมต่อตัว ในพื้นที่ 4 ไร่ โดยใช้ระบบแทะเลื้มหมุนเวียนในแปลงหญ้า 3 ไร่ และสำรองไว้ผลิตเสบียง 1 ไร่ มีการให้น้ำแบบปล่อยทั่วทั่วทั่วไป 5 เซนติเมตรทุก 15 วัน ขณะฝนทึ่งช่วงหรือในฤดูแล้ง ทำการแบ่งแปลงออกเป็นแปลงย่อยขนาด 1 ไร่ จำนวน 3 แปลง ปล่อยโคแทะเลื้มแปลงละ 15 วัน หมุนเวียนจนครบ 3 แปลง ใช้เวลา 45 วันและมีการเสริมหญ้าแพงโกล่าหมักในฤดูฝนซึ่งไม่สามารถปล่อยโคลงแปลงได้ ใช้ระยะเวลาเลี้ยงปล่อยแทะเลื้ม 365 วันหรือ 1 ปี พบร่วมกับน้ำหนักเฉลี่ย 434 กิโลกรัมต่อตัว คิดเป็นอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยวันละ 612 กรัม/ตัว

สถานีอาหารสัตว์แพร่ได้ทดสอบการจัดการแปลงหญ้าแพงโกล่า เลี้ยงโคพันธุ์ราห์มันเพศผู้ไม่ต่อนจำนวน 3 ตัว มีน้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 230 กิโลกรัม ทำการปล่อยโคแทะเลื้ມหมุนเวียนในแปลงหญ้าแพงโกล่าขนาดพื้นที่ 4 ไร่ มีการให้น้ำด้วยระบบนาฟอยในขณะฝนทึ่งช่วง ทุก 10 วัน ๆ ละ 3 ชั่วโมง โดย แม่งพื้นออกเป็น 8 แปลง ๆ ละ 0.5 ไร่ ปล่อยโคหมุนเวียนให้กินหญ้า แพงโกล่าอายุประมาณ 40 วัน แปลงละ 5 วัน ในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม รวม 180 วัน พบว่าโคพันธุ์ราห์มันมีน้ำหนักเฉลี่ย 333 กิโลกรัมต่อตัว หรือมีน้ำหนักเพิ่มเฉลี่ยวันละ 580 กรัม/ตัว

กรณีใช้หญ้าแพงโกล่าแห้งเลี้ยงสัตว์

สถานีอาหารสัตว์พิจิตรได้ทดสอบเทคโนโลยีการจัดการแปลงหญ้าแพงโกล่าในปีที่ 2 เพื่อผลิตหญ้าแพงโกล่าแห้งอายุ 40 วัน เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ตาก เพศเมีย จำนวน 6 ตัว น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 212 กิโลกรัม โดยใช้พื้นที่ปลูกหญ้า 2 ไร่ และมีการจัดการให้น้ำระบบปล่อยท่วมแปลงเมื่อฝนทึ่งช่วงและในฤดูแล้ง ได้ผลผลิตหญ้าแห้งปีละ 6.3 ตัน/ไร่ และเมื่อนำหญ้าแห้งไปเลี้ยงโค พบว่าในระยะเวลา 1 ปี โภมีน้ำหนักตัวเฉลี่ย 413 กิโลกรัม หรือมีน้ำหนักเพิ่มเฉลี่ยตัวละ 550 กรัม/วัน

การเลี้ยงโคนมของนายพาน ธนະเกشم เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ ตำบลล่วงหว้า อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรซึ่งมีโครีดนมอยู่ 20 แม่ และ โคอื่นๆ อีก รวม 40 ตัว โดยในปี พ.ศ. 2543 ได้ซื้อหลุ้ยแพงโกล่าแห้ง จำนวน 10 ตัน และในปี 2544 ได้ซื้อเพิ่มขึ้นเป็น 40 ตัน สำหรับใช้เลี้ยงโคนม เนื่องจากเห็นว่าการใช้หลุ้ยแพงโกล่าแห้งสามารถช่วยลดภาระการใช้แรงงานลงได้ และแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารheyab ในช่วงแล้ง นอกจากนี้สภาพของโค ยังมีความสมบูรณ์มากขึ้น และมีแนวโน้มใช้อาหารขั้นลดลง

สถานที่จำหน่ายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ของกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

1. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ขอนแก่น	ต.ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40260	โทร. 0-4326-1123
2. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ระแก้ว	อ.คลองหาด จ.สระแก้ว 27260	โทร. 0-3725-1755
3. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ปักษ์ซ่อง	อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130	โทร. 0-4431-1612
4. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ลำปาง	อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง 52190	โทร. 0-5422-2695
5. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบูรี	ต.สามพระยา อ.ชะอำ จ.เพชรบูรี 76120	โทร. 0-3247-2390
6. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์นครศรีธรรมราช	อ.ร่อนพินหยุด จ.นครศรีธรรมราช 80130	โทร. 0-7534-7339
7. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์นราธิวาส	ตู้ ปณ. 2 อ.เมือง จ.นราธิวาส 96000	โทร. 0-7351-2751
8. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชัยนาท	อ.สรรพยา จ.ชัยนาท 17150	โทร. 0-5641-1162
9. สถานีอาหารสัตว์สกลนคร	ต.เชียงเครือ อ.เมือง จ.สกลนคร 47000	โทร. 0-4271-4299
10. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์หนองคาย	อ.เมือง จ.หนองคาย 43000	โทร. 0-4242-1373
11. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เลย	อ.วังสะพุง จ.เลย 42130	โทร. 0-4281-2839
12. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์สุพรรณบุรี	อ.ดำเนินช้าง จ.สุพรรณบุรี 72180	โทร. 0-1946-5731
13. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เชียงราย	ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย 57100	โทร. 0-5370-2213
14. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์แพร่	อ.ร้องกวาง จ.แพร่ 54140	โทร. 0-5452-2268
15. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์พิจิตร	ต.วังสำโรง อ.ตะพาบทิน จ.พิจิตร 66110	โทร. 0-5661-3526
16. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบูรณ์	อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ 67000	โทร. 0-5672-1558
17. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เชียงยืน	อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม 44160	โทร. 0-4378-1322
18. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ปราจনคีรีขันธ์	อ.กุยบูรี จ.ปราจনคีรีขันธ์ 77150	โทร. 0-3268-1990
19. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์กาญจนบุรี	ตู้ ปณ. 28 อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี 71180	โทร. 0-3453-1063
20. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์บุรีรัมย์	อ.ประคำ จ.บุรีรัมย์ 31220	โทร. 0-4464-6077
21. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อุตรธานี	อ.กุดจัน จ.อุตรธานี 41250	โทร. 0-4229-1206
22. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ชุมพร	ต.สลุย อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร 86140	โทร. 0-7761-1063
23. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์สุราษฎร์ธานี	ตู้ ปณ. 18 อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 84150	โทร. 0-1270-0277
24. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ตรัง	อ.เมือง จ.ตรัง 92190	โทร. 0-7528-4150
25. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์สตูล	อ.ควนกาหลง จ.สตูล 91130	โทร. 0-7479-7070

26. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์พัทลุง	ต.เขาป่า อ.ศรีบรรพต จ.พัทลุง 93190	โทร. 0-7468-9143
27. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์สุโขทัย	อ.คีรีมาศ จ.สุโขทัย 64160	โทร. 0-5561-2874
28. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์กาฬสินธุ์	ตู้ ปณ. 13 อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ 46000	โทร. 0-4381-3295
29. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์นครพนม	อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม 48120	โทร. 0-4258-1285
30. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ยโสธร	อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร 35110	โทร. 0-4571-1269
31. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ทุ่งกุลาร้องไห้	อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด 45130	โทร. 0-4358-1454
32. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์มุกดาหาร	อ.เมือง จ.มุกดาหาร 49000	โทร. 0-4261-1673
33. ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์อุบลราชธานี	อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000	โทร. 0-4531-2691

เลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดี จะต้องมี

- สัตว์พันธุ์ดี
- อาหารดี
- โรงเรือนดี
- การจัดการ (การเลี้ยงดู) ดี
- การควบคุมป้องกันโรคดี

มีปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ ปรึกษาได้ที่
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ